

Metropolitanov intervju: Rok Kvaternik

BESEDILO: BORUT OMERZEL
FOTO: ROK KVATERNIK, DRAGANA OGNJENOVIC, ALEKSANDRA SAŠA PRELJICA

Najbolji lobby je tisti, kjer se počutis kot doma
Hotel Square Nine, Beograd, Srbija
Foto: Dragana Ognjenovic, iz monografije Planet Rok

Z

Rokom Kvaternikom sem konec letošnjega aprila govoril ob 30-letnici sprva samo njegove Založbe Rokus, danes pa Založbe Rokus Klett, ki je od prvih let 21. stoletja del nemškega mednarodnega velikana Kletta. Poleg tega sogovornik letos praznuje ne samo abrahama, ampak tudi deset let svojega ukvarjanja s fotografijo. Kar nekaj njegovih fotografij iz njegove najnovejše knjige, fotografske monografije *Planet Rok*, ki bo izšla septembra, krasi ta intervju.

V prvi polovici leta 2008 je za *Sobotno prilogo Dela* pisal dnevnik, v katerem je razkril, da je bil njegov urnik takrat nabito poln sedem dni v tednu. Pa sem ga vprašal, kako je zdaj, ali ima še vedno tak nemoren življenjski ritem. »Še huje je bilo, dokler ni prišla korona,« mi je odvrnil v glasnem smehu. »Torej je nonstop v akciji že zadnjih 30 let, sem vrtil dalje. «Pač tako je,« je dejal, »saj nimam kaj. Biti moram prisoten v vseh teh podjetjih, za katera sem odgovoren. Je pa korona vsaj zame naredila veliko pozitivnega. Kajti Zoom je zdaj nuja. Kdor prej ni hotel Skypa, je zdaj pač moral. S tem se mi je olajšalo celotno komuniciranje. Prej določenih stvari nisem mogel opraviti on-line, zdaj jih lahko. Je pa res, da se določenih stvari tako ne da narediti – zlasti takrat, kadar gre za osebne stike s politiki in vsemi možnimi odločevalci, ki jih jaz moram imeti. Tega ljudje tudi nočejo opravljati po elektroni, saj lahko zdaj vse to snemaš in slikaš, gre pa pogosto za zelo delikatne stvari.« Ali sva se midva v živo na sedežu Založbe Rokus Klett v ljubljanskih Stegnah konec aprila pogovarjala tudi kaj delikatnega, presodite sami.

M: Na podjetniško pot ste stopili že v sedmem razredu osnovne šole.

K: Točno! V razredu smo trije sošolci prirejali šolske ples. Sam sem ves navdušen nad elektriko poskrbel za čisto pravi lightshow, partnerja pa za vse drugo. Pobirali smo vstopnino in si izkupiček pošteno razdelili.

M: Resnega posla ste se nato lotili že v gimnaziji.

K: Najprej naj povem, da nisem bil ravno priden dijak, res pa sem imel najboljše ocene pri slovenščini. Profesorica je bila Nada Barbarič, imeli smo jo zelo radi. Moj najbolj strog in tudi najbolj fer učitelj pa je zdaj ravnatelj, Ciril Dominko. Na bežigraski je bil pred kakšnimi 15 leti tudi moj nečak, ki je zdaj že odrasel, učiteljica kemije pa ga je še v tretjem letniku klicala Rok – se me pač še malo spomnijo po mojih projektih (smeh). Me prav zanima, kako bodo klicali mojega sina, če se bo vpisal nanjo; kaže pa, da se bo.

M: Na založniško pot vas je v tretjem letniku bežigraske popeljala prav slovenščina.

K: V usmerjenem izobraževanju nam je primanjkovalo učbenikov, pa sem se ves navdušen nad računalniki – imel sem atarija in devetgllični printer – tega podjema lotil s kompanjonom. Prvo knjigo, ki je izšla marca 1988, smo tako naredili prek papirnih matric s tiskalnikom. Bilo je to *Berilo 4, 1. del*. Šlo je za pretipkana književna besedila. Ponudbo smo razširili še na druge šole in prodali dva tisoč izvodov.

Ni bilo slabo. Potem sem to vedno več delal sam in tudi tvegal. Mislim, da smo v dveh letih naredili kakšnih šest, sedem takšnih knjig. Dela je bilo veliko, zato sem imel tudi tajnico, sošolko, ki sem ji plačeval na uro, vozil pa sem se s katrcu.

M: Je v današnjih še možen kakšen takšen najstniški podjem?

K: Seveda je! V Nemčiji se je nedavno zgodila skoraj podobna zgodba, kot je bila pred 33 leti moja. Danes je Rokus Klett nemška firma in nekajkrat na leto se vodilni srečamo ter na teh srečanjih predstavimo tudi kakšne dobre ideje. Dva fanta sta naredila zastojnsko aplikacijo za matematiko, ki je pridobila nekaj milijonov uporabnikov. To aplikacijo sta fanta za nekaj milijonov evrov tudi prodala. Eden od naših nemških prijateljev je v to investiral in se mu je zelo dobro obneslo. Odlična zgodba!

M: Preden ste ustanovili založbo, ki letos praznuje 30-letnico, ste se preizkusili še v drugi panogi.

K: Založništvo smo se torej najprej šli v letih 1988 in 1989, hkrati pa smo razmišljali, kaj bi še lahko delali, in smo se začeli malo ukvarjati s turizmom. S prijateljema sem ustanovil čisto pravo turistično agencijo Krpan. Še danes se spomnim cen, od 270 do 290 nemških mark na osebo je stal maturantski izlet v španskem Lloret de Maru. Ponudniki smo se tam dobesedno konkurenčno klali za pet do deset mark in dejansko ni bilo nobene marže. Zaslužili smo samo s tem, da smo nekaj odličnjakov v razredu, ki niso po cele dneve popivali,

BALKANCI SE SMATRAJO ZA BALKAN, SLOVENCIP A MISLIMO, DA SMO MI KRASEN DEL EVROPE, DA SMO POPOLNOMA NORMALNI. NI RES.

peljali v Barcelono ali Andoro na izlet, kar sem vse sam vodil. Avtobus je bil namreč za ta namen zaradi velike razdalje med Slovenijo in Španijo zastoj. Ti izleti po Španiji so bili tudi edini zaslužek, vse drugo je šlo za pokrivanje stroškov. Tako da sem se potem začel spet ukvarjati z založništvom in sem oktobra 1991 ustanovil Založbo Rokus.

M: Kaj je najbolj poslovno zaznamovalo vaš založniški začetek?

K: Takrat v Sloveniji ni bilo sistema in prvih deset let smo se borili s tem. Ne mi, jaz sem se kot založnik – smrkavec v dvajsetih letih! Sprva pri nas sicer še ni šlo za učbenike, saj so bile Rokusov temelj v letih od 1992 do 1994 dodatne zbirke nalog za materni jezik, ki smo jih naredili z dvema učiteljicama za slovenščino. Gotovo je treba poudariti, da je pri prenovi osnovnošolskega izobraževanja Založba Rokus odigrala pomembno vlogo tudi zato, ker je v razvoj novih učnih gradiv poleg vrhunskih strokovnjakov prva vključila učitelje, ki so soustvarjali gradiva. No, te zbirke nalog smo prodajali kot dodatno učno sredstvo, in to zares velike količine, saj ni bilo na trgu ničesar drugega. To so bili za danes nepojmljivi časi!

M: Kako pa je bilo v obdobju od leta 1994 do leta 2003, torej do takrat, ko ste izdali revijo *National Geographic Junior* v slovenščini in ko je nemški Klett Languages postal 49-odstotni lastnik vaše založbe?

K: V tem obdobju sem imel velike apetite kot založnik. Kot založba smo ogromno vlagali tudi v slovenske oblikovalce. S pokojnim Miljenkom Liculom sva enkrat sodelovala na okrogli mizi v Cankarjevem domu in sem takrat izračunal, da je dal Rokus tri odstotke svojega prometa za honorarje slovenskih oblikovalcev. Izdali smo Plečnikove *Dunajske risbe*, že prej, leta 1993, smo izdali monografijo *Plečnikovi kelibi*, katere soavtor sem bil, konec devetdesetih let smo izdali monografijo *Mojstrovine Slovenije – srečanja s sodobnimi rokodelci*, leta 2001 monografijo *Kubinja Slovenije*, prirejali smo razstave ... Vse to z založniško strastjo. Hkrati pa smo delali učbenike, s čimer smo tudi preživeli. S klasičnim založništvom bi bilo to nemogoče.

M: *Mojstrovine Slovenije* so bile velikianski projekt.

K: Tej magnitudi ni bilo nič podobnega, *Mojstrovine Slovenije* so bile zares ogromen projekt. Časovno se zelo dobro spomnim, da smo njihov izid predstavili točno na začetku bombardiranja Srbije, torej v marcu 1999. To vem zato, ker bi morali takrat predsednik republike Kučan in še nekaj politikov priti na predstavitev na ljubljanski grad, a so jim zaradi varnosti to odsvetovali. Na predstavitvi z razstavo je bilo sicer več kot 600 ljudi.

M: Kako dolgo sta z dr. Bogatajem snovala ta projekt?

K: Za to knjigo oziroma tako velik projekt se je prvič sestala ekipa. Naši prejšnji projekti so bili namreč manjši. Moram reči, da je bil to še čas Kompas Designa, kjer je bil v službi

Yaako leto se na začetku novembra med trinajstimi festivali Karasagi Kuniti po mestnih ulicah Karasagi pomika 14 velikoskih okrašenih vrat, imenovanih hōjijama. Zastavljeni na njih simbolizirajo različne mestne produkte, predstavniki posameznih četrti, ki sledijo ta vozila, se med seboj razlikujejo po oblačilih (naslednje strani). Karasagi, predstavlja Saga, stek Kōfū, Japonska. Foto: Rok Kvaternik, iz monografije Planet Rok.

naš oblikovalec Žare Kerin, pa tudi direktorica Barbara Vajda, ki je bila kasneje v Turizmu Ljubljana. Urednica knjige je bila moja bivša žena, fotograf pa Janez Pukšič. Na Kompas Designu smo se ob ponedeljkih dobivali tedne in tedne, da je nastala knjiga z opisom vseh teh rokodelcev. Knjiga je izšla v štirih jezikih, spremljala jo je ne samo razstava, katere avtor je bil dr. Janez Bogataj, ampak tudi TV-serija na RTV Slovenija, ki je ogromno prispevala k popularizaciji. V vsaki od 24 25-minutnih oddaj je dr. Bogataj predstavil enega izmed vrhunskih rokodelcev.

M: Leta 2000 so sledile tri razstave v tujini.

K: Prva je bila v Los Angelesu, *Treasures of Slovenia – Traditional and Contemporary Craft and Design*, ki jo je v losangeleskem Craft and Folk Art Museum v elitnem delu mesta odprl tedanji generalni konzul Mark Ryavec. Uspelo mu je, da so nam muzej odprli 4. julija, kar je v ZDA domala nemo-goče, tako da sva jo z Janezom in še nekaj delavci lahko postavila in je bila potem čez nekaj dni odprta. Sledila je razstava

v Tokiu, v galerijskem prostoru knjigarne Maruzen, kjer je uradno izšla tudi japonska izdaja *Mojstrov in Slovenije*, hkrati pa še slovenski prevod pravljice japonske princese Hisako Takamado z naslovom *Ledena gora Luli*. Princesa se je z možem prav tako udeležila odprtja razstave. Na Dunaju je bila razstava v nakupovalni hiši Steffl na Kärntner Strasse, odprla sta jo dolgoletni župan Dunaja Michael Häupl in Vika Potočnik. Tam so bili tudi Boris Podrecca in drugi eminentni gostje.

M: Z dr. Bogatajem takrat nista letela iz Los Angelesa direktno čez Tih ocean v Tokio, ampak sta se tja podala nazaj čez Evropo.

K: Da, to je bila taka dolga tura, varčevati je bilo pač treba. Najprej sva šla v Frankfurt in potem na vzhodno obalo, torej v New York in Washington, kjer je bil vzpostavljen prvi stiki z National Geographicom. Tja sva šla z dr. Bogatajem in še zdaj se spomnim dveh uslužbenk, ki sta naju sprejeli. In so naju gledali z velikimi očmi. Ko bi vedel, kaj vse bo sledilo, bi rekel: Joj, hvala bogu! Potem sva šla v Los Angeles in zatem nazaj v Tokio.

M: Preden se posvetiva vašemu sodelovanju z National Geographicom, ne smeva pozabiti tudi na Darila Rokus.

K: Nikakor ne, saj smo z njimi ponudili tako nekatere izdelke iz *Mojstrov in Slovenije* kot tudi izdelke sodobnega oblikovanja. Plečnikove replike, kozarce Borisa Podrecca, dela Oskarja Kogoja in Tanje Pak ... Eno celo vrsto izdelkov smo razvili z ničle in nekatere stvari so bile uspešne. Kozarce Borisa Podrecca je bilo prodanih nekaj tisoč. Skodelice Oskarja Kogoja pa so na Kitajskem celo skopirali. V Frankfurtu smo za to dobili nagrado plagiatus leta – za najočitnejši plagiat. Seveda ne zato, ker bi kopirali mi, ampak zato, ker so oni nas. Predstavljajte si, da tega na naših sodiščih, kakršna so – vedno so bila taka, zdaj

Monumentalni lobby in stopnišče legendarnega hotela Danieli, Benečje, Italija. Foto: Rok Kvaternik, iz monografije Planet Rok.

Galapagoski morski iguana na obali otoka Fernandina, Galapagoski otoki, Ekvador. Foto: Rok Kvaternik, iz monografije Planet Rok.

pa so še bistveno slabša, kot so bila –, nismo mogli dokazati. Te naše skodelice, ki so bile samo v kobaltni modri, je neki Slovenec naročil v raznoraznih barvah. No, ker ni nobene sodne odločbe, ne morem reči, da je on res kriv, a kakorkoli, z začasno sodno odredbo smo mu vse zasegli. V dolgih letih pravljanja sodnica sploh ni razumela, za kaj gre, tako da sva se midva nesrečnika pogodila zunaj sodne dvorane. V svoji karieri sem imel doslej malo sporov in vsi so se končali sporazumno. Kajti zaupati v slovensko sodstvo je totalen absurd.

M: Za Nemce, za katere že dolgo delate, je to gotovo nepojmljivo.

K: Spomnim se izjave, ki jo je pred leti dal neki nemški pravni strokovnjak med obiskom v Sloveniji, potem ko so ga vprašali o sodnih zaostankih in o vsem tem, kar se v Sloveniji na tem področju dogaja. Dejal je, da je to samo eno – škandal. In to je pač Slovenija. In potem vsako leto poslušamo, da se je stanje izboljšalo, vsi pa vemo, da normalen človek v Sloveniji na sodišču pravice iskal ne bo. Saj to ni loterija, kajne. Naj dam še en primer. Sredi Ljubljane je bil nelegalen zasebni gradbeni poseg in vsi sosedje verjamemo, da imamo prav, toda ko si predstavljaš, da greš na slovenska sodišča dokazovat, da imaš prav ... Prvič, to traja deset let. Drugič, to so stroški. In tretjič, so sodni izvedenci, za katere ne moreš reči popolnoma nič. Eden od mojih primerov je padel prav na tem, da sem samo debelo zazijal. V tem je glavni hendikep naše poti k demokraciji in h končanju tranzicije. Saj se še začela ni.

M: Najbrž je to tudi eden od razlogov, zakaj kakšni tujci poslovno odidejo iz Slovenije.

K: Seveda. In tudi na Balkanu je podobno. Glavna stvar, ki je meni absurdna, ker sem toliko po Balkanu – Balkanci se smatrajo za Balkan, Slovenci pa mislimo, da smo mi krasen del Evrope, da smo popolnoma normalni. Ni res.

M: Kako pa ste vi pridobili Nemce, da so sprva kupili manjšinski delež vaše založbe in pozneje postali 100-odstotni lastnik?

K: Vam bom kar odkrito povedal. Zelo enostavno. Mi, Ro-

kus, smo bili v zelo veliki krizi konec leta 1999, leta 2000. Takrat je bilo to obdobje učbeniških skladov, Drnovškove vlade, podpredsednik vlade je bil Marjan Podobnik, in kar naenkrat se je reforma devetletke zamaknila za eno leto. In to so se odločili le nekaj mesecev pred tem, ko bi se moralo nekaj zgoditi. Mi pa smo seveda imeli vse učbenike že stiskane, pripravljene. To so bile velike težave, sploh za nas kot malega založnika. Tako da sem začel iskati finančne investitorje in partnerje iz nuje. To je seveda trajalo zelo dolgo, jaz pa neizkušen. Kaj vse se je na tej poti zgodilo in na katera vse vrata

sem potrkal po vsem svetu! Samo v New Yorku sem bil zaradi tega nekaj tednov. Na koncu smo prišli do Kletta, a je trajalo tako dolgo, da smo se iz težav že sami izvlekli, sanirali smo finance in nekako delno preživeli. No, potem smo se z največjo nemško izobraževalno skupino Klett leta 2003 dokončno dogovorili za njihov manjšinski, 49-odstotni delež, tako da sem bil do leta 2007 še večinski, 51-odstotni lastnik. To pogodbo sem podpisal dan pred tem, preden sem odšel za pet tednov na popotovanje v Avstralijo. Naša skupna vizija pa je bil Balkan. Še ko sem bil večinski lastnik, smo se s svežimi sredstvi zelo hitro podali tja. Odprli smo Bosno, Hrvaško, Srbijo. Danes s Klettom sodelujemo dnevno, saj imamo tako velik obseg dejavnosti, takrat pa se s svojimi solastniki nismo slišali po četrta leta. Enkrat sem jim omenil, veste, saj že obstaja Klett Srbija, oni pa o tem niso še nič vedeli (smeh). Tako da sem podjetje v Srbiji ustanovil leta 2004, ne da bi za to oni sploh vedeli. No, potem sem Klettu prodal še preostalih 51 odstotkov in razvoj je šel naprej in strmo navzgor. Rokus Klett je leta 2008 postal največji slovenski šolski založnik in istega leta je začela založba razvijati prva digitalna gradiva.

M: Preden se posvetiva digitalnemu svetu in njegovim izzivom, se vrniva v leto 2003, ki je za vas pomembno tudi zato, ker ste v slovenščini izdali otroško revijo *National Geographic Junior*. Kako vam je to uspelo?

K: Kot sem že povedal, smo prvi stik z National Geographicom vzpostavili leta 2000, otroško revijo *Junior* pa sem dejansko jaz potegnjal na svetovno raven, skupaj z Declanom Moorom, ki je bil pri Nationalu od leta 1995. Declan Moore je zlezal z ničle

prav do najvišjega položaja, ki ga je zasedel leta 2014 in na njem ostal do leta 2018. Midva sva se srečala nekje na njegovem tretjem nivoju, ko je bil podpredsednik za mednarodne trge. Takrat sva spomladni vse noči prebedela in prišla do tega, da bi njihovo revijo *World*, ki se je v več kot milijonski nakladi prodajala samo v ZDA, preoblekli. Dali smo jo v rumen okvir, kar je bila najina ideja, ji dali naslov *Junior* in značilni logo Nationala Geographica, prej je bil samo

In potem vsako leto poslušamo, da se je stanje izboljšalo, vsi pa vemo, da normalen človek v Sloveniji na sodišču pravice iskal ne bo.

World – in tako je zaživel *National Geographic Junior*! Najprej pri nas in hkrati še na Japonskem. Na Japonskem pa zato, ker je imel National Geographic v Tokiu svojo edino lastno firmo, nikoli ne prej ne pozneje je ni imel nikjer drugje, kajti potem je šel v posle samo še z licencami. Slovenska izdaja *Juniorja* je bila torej prva na svetu. Nato je v nekaj letih izšla še v 30 jezikih, tako *Kids* kot *Junior*. Takrat smo bili res pionirji in smo z njimi vzpostavili zelo dobre odnose.

M: Stena glavnega hodnika Založbe Rokus Klett je polna plaket. Katera od številnih nagrad vam največ pomeni?

K: Med njimi so številna priznanja gourmand awards, ki jih podeljuje Gourmand International, katerega predsednik je Edouard Cointreau. To je ta družina, ki dela liker Cointreau in konjak Frapin. Mi smo prijatelji že skoraj od takrat, ko je začel, in res imamo veliko zasluženih priznanj. A ko me vprašate, katero ima res veliko vrednost, je to priznanje za *Kranjsko klobaso*, še bolj pa za *Vinski vodič*, katerega avtorja sta dr. Julij Nemanič in dr. Janez Bogataj. V njem je več kot 400 slovenskih vinarjev – bil je to prvi pregled po vinorodnih področjih z vinarji in njihovimi vini vred. Zmagal je med stotimi z vsega sveta! Oblikovalec Žare Kerin je naredil posebno izdajo, vezano v pluto. V pluto! Tudi zdaj je za knjigo z mojimi fotografijami na naslovnici pripravil eno posebno foro.

M: Izbor fotografij, ki ste jih uvrstili v to svojo fotografsko monografijo, ste mi pokazali, na koncu knjige pa je tudi seznam vseh 104 držav, v katerih ste bili. Kdaj se je porodila vaša popotniška strast?

K: Za potovanja me je navdušil oče, ki je bil za tiste čase nadpovprečno zavzet, da bi kam šel. So pa bile to zelo skromne razmere. Leta 1983 smo šli v Španijo in nazaj z avtomobilom, kar takrat ni bilo kar tako. Spali smo v šotorih, ne v hotelih. Moja teta, ki je bila učiteljica v Cerknici, je bila zelo varčna, no, še zdaj je, le da je v penziji. Za prvih par tednov je vse peljala s sabo, tako da smo plačevali samo vstopnine. Takrat sem se navdušil nad potovanji. V svoji novi knjigi sem zapisal, da kdor ne potuje, je to tako, kot da bi obrnil samo eno stran v knjigi. Menim tudi, da je potovanje oziroma popotovanje s spoznavanjem dežel najboljša izobraževanje tudi za otroke, zato smo imeli pri mojih obeh otrocih to za maksimo. Skušal sem jima dati to, kar je v neki omejeni obliki meni podaril moj oče.

M: Kateri kraji so vas najbolj navdušili? Je morda na prvem mestu Galapagos?

K: Prijateljem biologom govorim, da je to zanje kraj, kot je Meka za muslimane. Da bi pač tja morali iti enkrat v življenju. Je pa zame na prvem mestu Japonska, definitivno pa ne tista najbolj znana, temveč tista bolj odmaknjena. Recimo festivali na koncu Kjušuja, kamor nihče ne gre in so tam sami Japonci. Na Japonsko se rad vračam, zdaj bom šel tja sedmič. Sem pa zdaj spoznal tudi osrednjo Kitajsko, kjer sem bil dvakrat. Predvsem me zanimajo kraji, ki so proč od glavnih poti in kamor ne gre vsakdo. Lansko jesen sem se z nečakom, ki je študiral v Šanghaju, izgubil nekje sredi Kitajske. On se

Družinsko svetilnice v skupnem prebravališču, znameniti okrogli hiši (Hulu) Wuxun Eco, Gumbel, provinca Fujian, Kitajska. Foto: Rok Kvaternik, iz monografije *Planet Rok*.

Varnik pred kupolo na skali (Masjid Omhat As-Sakirah) Jeruzalem, Izrael. Foto: Rok Kvaternik, iz monografije *Planet Rok*.

Natakar pripravlja črpes Suzette v znameniti restavraciji Le Train Bleu, spomeniku zlate dobe ali belle époque, Gare de Lyon, Pariz, Francija. Foto: Rok Kvaternik, iz monografije *Planet Rok*.

je kitajsko še učil, a ni šlo drugače, kot da se je sporazumeval. Poleg tega je bila moja kartica za dviganje denarja neuporabna, kajti bankomatov tam ni bilo, tako da mi je moral nečak plačevati z WeChetom. Jaz pa sem bil najsrečnejši – popolnoma izgubljen! (smeh)

M: Omenili ste mi, da ste šli po podpisu pogodbe z National Geographicom v Avstralijo.

K: V Avstralijo smo takrat šli družinsko od Brisbane do Perth. Najprej smo šli z avtomodom, nato pa z vlakom Indian Pacific od Adelajde do Perth, kar traja dva dni. Ni pa to najboljši vlak.

Najboljši je Royal Scotsman na Škotskem. Ta je res dober. Zelo rad potujem z vlaki in potovanja z njimi so mi, kot boste videli v moji knjigi, fetiš. Takšno nekajdnevno potovanje je res posebno doživetje. Zdaj vem za dva, tri nove vlake in bi šel rad z njimi. Krasen in čisto nov je v Peruju Andean Explorer, ki pelje od Cusca prek Puna ob jezeru Titicaca do Arequipe. Nov je tudi vlak Ghan, ki te povede od Palm Springsa do Darwina. Za foodije pa priporočam vlak, ki je v lasti španskih državnih železnic in naj bi bil luksuzen, a cene niso pretirane – to je El Transcantabrico Gran Lujo, ki gre od San Sebastiana do Santiaga de Compostela ali v nasprotno smer. Spremljata ga dva avtobusa, ki vas vsak dan vozita do restavracij. To je pa res doživetje, sploh še v čudoviti severni Španiji. In pri svetem Jakobu se izpoveste in dobite par odpustkov ter rečete: »No, zdaj pa hujšat!« (smeh)

M: Omenili ste foodije. V dnevniku, ki ste ga leta 2008 pisala za Sobotno prilogo Dela, ste podpisani kot založnik in polnokrvni foody.

K: Saj se vidi! (smeh)

M: Zdaj me torej zanima Rok Kvaternik kot gurman. Kot že rečeno, pokazali ste mi izbor najboljših tako restavracij kot hotelov v vseh 104 državah, ki ste jih obiskali in ki bo na koncu vaše nove knjige.

K: Veliko sem razmišljal o tem, kaj dati vanj. Kajti zdaj je tako, da z leti dejansko iščem bolj avtentične izkušnje. Restavracija s tremi Michelinovimi zvezdicami – v redu, ampak to je teater. Zelo draga mi je Le Calandre Massimiliana Alajma pri Padovi, ki je bila, če se ne motim, sploh moja prva michelinka v življenju. Okusi, teater, prezentacija hrane, vse to je super, super, super! A ko sem bil nazadnje v Parizu – tja sem velikokrat hodil decembra, zato je v moji novi fotografski knjigi tega mesta največ – smo jedli pri razvpitem chefu, ne bom rekel pri katerem, pa smo bili razočarani. Vse je bilo super perfektno, a ni bilo nobenega presežka. Presežka, kakršen je bil v gostilni sredi Provanse. Tam je tako, kot da bi prišel v star francoski film iz šestdesetih let. Nič ne vprašaj in ni naročanja, samo nosijo. Naravna zdrava hrana, vse je popolno. Ta izkušnja mi je zdaj bolj draga, kakor da bi šel čakati v kakšno vrsto za restavracijo s tremi Michelinovimi zvezdicami.

M: Kako pa vidite slovenski gastronomski razvoj v zadnjih 30 letih, reciva do pandemije?

ZELO RAD POTUJEM Z VLAKI IN POTOVANJA Z NJIMI SO MI, KOT BOSTE VIDELI V MOJI KNJIGI, FETIŠ. RAD BI ŠEL Z DVEMA, TREMI NOVIMI.

K: Na podlagi tega, kar spremljam, sploh tudi pri vinarjih v zadnjih 20 letih, se pravi od izida naših prvih knjig o vinih – številni so zdaj moji prijatelji, ravno zdaj med korono sem v Beogradu srečal Marjana Simčiča –, lahko rečem, da sta zdaj s to korono posebno prišla do izraza tako kakovost kot avtentičen odnos. Pa to mislim na splošno. Tukaj si bomo morda ljudje naredili premisleke sami v svojih glavah. No, kar se kulinarike tiče, naj povem, da sva z dr. Janezom Bogatajem zelo veliko hodila okoli in sva tudi zasnovala zbirko *Prisrčnice* – v prvi je bilo 24 najboljših restavracij v Sloveniji, v dru-

gi izdaji jih je bilo že 36 –, tako da se s slovenskimi chefi poznamo in sam Plečnik bi jim rekel: »Gratuliram!« Razen enega ali dveh ne vidim primerov, za katere bi lahko dejal, da so se ljudje prevzeli in zavili v napačno smer. Vsi rastejo, vsi gradijo, kar zahteva ogromno truda. Fantom in dekletom, ki delajo toliko let in vzdržijo, Srbi rečejo: »Svaka čast!«

M: Kje vam je posebno ljubo kositi v Sloveniji?

K: V Sloveniji je zame Grič Luke Koširja v Šentjoštu številka ena. Moraš pa si za to vzeti čas. Tam sem bil že z različnimi ljudmi in so tudi kakšni, ki tega ne razumejo. Prav hudo mi je, da sem tja pripeljal nekoga, ki tega ne razume. To je potem brez veze. Je pa to, kar ima Košir, tista dimenzija, ki jo pričakuješ tudi pri treh michelinkah – posvečenost, pristnost, inovativnost, vrhunski in tudi res novi okusi, ampak brez pretencioznosti.

M: Že dolga leta ste v Beogradu. Kam bi v tem mestu poslali jest gurmana?

K: Najprej mi pride na misel to, da tako pripravljenih rib, kot jih dobite v Beogradu v konobi Gušti mora, ne dobite niti na morju. To je neverjetno! Seveda je vse bolj ali manj iz Črne gore, vse do prepovedanih čevapov, prstacev, in vsega živega mogočega. Karpači, tuni, da jih vikaš! Res neverjetno. Cene so sicer astronomske, ampak to je, če lahko tako rečem, za predigro. Zelo dobro se je postavila na noge restavracija Langouste in sem jo dal v svojo knjigo kot številko ena v Srbiji. Chef je Francoz Guillaume Iskandar, ki je prej delal v restavracijah tudi s tremi michelinkami in je prišel sem, ker ga je lastniku uspelo prepričati. Dela odlične stvari! Tam sem bil nedavno na krasni večerji z enim največjih vinarjev Božidarjem Aleksandrovičem ter s princeso Ljubico in princem Mihailom Karađorđevićem. Bilo je fantastično. V običajno restavracijo pa bi vas še zmeraj poslal k Vuku v centru mesta.

M: Intervju smo odprli z vašim portretom iz vaše nove knjige, posnete v...

K: Seveda, seveda! Nikakor ne smem pozabiti na izvrstnega mladega chefa, ki dela za vogalom mojega domovanja – to je Klub književnika, Francuska 7. Ta lokal je legendaren tako, kot je bil pri nas Pen klub. Kot veste, tega od leta 2019 več ni, v Klubu književnika pa je zdaj tudi zelo drugače. Tam zdaj, kot že rečeno, kraljuje mladi chef. Ravno predvčerajšnjim sem bil pri njem in je bilo povsem polno. No, tja sem hodil že, ko

Branjevka na slikoviti tržnici v mestu Kev Ater. Na poti v Jir-
ka, Etiopija. Foto: Rok Kvaternik, iz monografije Planet Rok.

Doble v folklorni noravi v kulturnem središču Tomaruj v Bjorskano. Pro-
vincia Aragacotn, Armenija. Foto: Rok Kvaternik, iz monografije Planet Rok.

Etiopijka prodaja verske spominke pred etiopijsko cerkvo Kidane Me-
hret, Jeruzalem, Izrael. Foto: Rok Kvaternik, iz monografije Planet Rok.

sem prišel v Srbijo in smo imeli dva zaposlena, direktorico in mene – zdaj nas je 135 plus 100 zastopnikov, torej 235, in smo tamkajšnja največja založba nasploh, ne samo šolska. Ampak še zmeraj gremo na Francusko 7 in code name je še danes menza. Gremo v menzo. In tam se je pripetilo veliko zanimivih reči, anekdot.

M: Lepo prosim!

K: No, v Ljubljani je bil v Peni glavni Miki, v Klubu književnika pa Buda. Buda pa Miki sta se seveda poznala, med njima sem šibal vrhunski Budov ajvar, kakršnega ni več, in v drugo smer nič manj sloveči Mikijev brinovec. Z Budo je povezana še ena fajn anekdota. Imel je špegle kot pepelniki in je skozi računal čisto po svoje – več ko si hodil k njemu, nižji je bil račun. Na določeni stopnji se je tudi meni zgodila nula. Ta račun imam še vedno v okvirju. Prav takrat sem bil tam na kosilu s prijateljem, ki mi je povedal, kako je bilo, ko je bil on študent. »Moj fotr je že hodil sem in je Budi plačeval tako, kot mi ti zdaj pripoveduješ, da je račun vedno nižji. Pa sem enkrat prišel k njemu in mu rekel: 'Čika Buda, nemam pare.' Pa je Buda rekel: 'Eh, jedi sine, več je tvoj tata to sve platio!'« (prešeren, gromoglasen smeh) Na žalost ne Mikija ne Bude ni več med nami.

M: Slišal sem, da ste zaljubljeni v Grožnjan, mesto umetnikov in glasbe.

K: Res je. Grožnjan je čudovit in predvsem je tudi blizu. Eden najzgodnejših spominov na ta čudoviti kraj je veliko drvo, polno kakihev. Moj oče je začel tam delovati leta 1965, ko se je Grožnjan vzpostavil kot mesto umetnikov. On je bil pač arhitekt umetnik, med drugim je obnavljal sakralne objekte in jih tudi gradil.

M: Leta 2018 in 2019 ste v Grožnjanu organizirali likovno kolonijo, lani ste jo morali prestaviti. Ali letos bo?

K: Da, če bo vse v redu, bo letos v Grožnjanu tretja. Kaj bo, ne vemo, imamo pa rekordno število prijavljenih, 17 slikarjev in tri kiparje. Tako je usoda čudna. Likovna kolonija je malo hommage mojemu očetu, ki je umrl na dan, ko sem jaz uradno prišel v Grožnjan. On je bil pač ljubitelj umetnosti, na neki način tudi zbiratelj, pač glede na zmožnosti. Umetniki so se tam zbirali, vsi so bili njegovi prijatelji in bili so iz vseh držav bivše Jugoslavije. Grožnjan je bil dejanski multikulti jugo kraj in je pravzaprav še danes. Na našo prvo kolonijo so prišli umetniki iz Makedonije, Črne gore, Bosne, Srbije, Hrvaške in Slovenije, na drugi jih je bilo malce manj, zdaj pa bodo spet iz skoraj vseh nekdanjih republik. Zanje po koloniji naredimo še dve razstavi, v Beogradu in Zagrebu. Je pa to naše druženje v Grožnjanu res krasno, saj je povezano še z džež festivalom Boška Petrovića. Njemu sem kot majhen otrok z okna igral na kilofon, saj je naša hiša skoraj del odra njegovega festivala. Sočasno na Motovunu poteka filmski festival, tako da je takrat v notranjosti Istre res pestro.

Gejka (gejka) in
malko (pripravnica
za gejka) med nastopi
v restavraciji
Awata Samsa, Kjoto,
Japonska. Foto: Rok
Kvaternik, iz mono-
grafije Planet Rok.

M: Kam pa greste radi v tistem koncu Istre kaj dobrega pojest?

K: V Rino v Momljanu. Če rečem, da sta se mi otroka rodila pri Gorjancu v Brezovici, bi enako lahko rekel za to istrsko konobo. Zelo na nivoju je restavracija Zigante v Livadah. V Istri najboljša pa je definitivno Monte v Rovinju, ni dileme. Istra je res posebna. Moji Zagrebčani so zmeraj hudi, ko se s kolesom iz Grožnjana, ki je najvišja točka Parenzane, te čudovite stare železniške trase, zapeljem do Livad in fotografiram pred hišo, kjer piše država Istra. Potem je kar kralj (smeh).

M: Katero istrsko vino vam je najljubše?

K: Težko vprašanje. Zagotovo so vrhunska Kozlovičeva. Pa odlična so Benvenutijeva iz Kaldirja. Vam pa povem, da so res odlični mali vinarji. Zdaj sem našel enega, ki mi je trenutno najbolj všeč. To je Damir Mihelić s svojo vinsko kletjo in vini Ghira. Tam nad Novigradom dela res dobra vina v amforah. To so fantje, ki si res zaslužijo kapo dol. Med vsemi je pa alfa in omega Clai, doma v vasi Krasica južno od Buj. Jaz rad rečem, da je hrvaški Joško Gravner.

M: Zdaj, leta 2021, ste direktor ne samo slovenskega podjetja oziroma Založbe Rokus Klett, ampak ste odgovorni za celotno Klettovo vzhodno divizijo, ki obsega celoten Balkan...

K: ... pa vse baltičske države, Belorusijo in Ukrajino, kjer svojo dejavnost še razvijamo. Ravno zdaj grem v Litvo prvič po koroni. Tukaj doli imamo pa osem pisarn in sedem firm.

M: Na začetku najinega pogovora ste dejali, da ste se v Sloveniji borili s sistemom. Kaj pa na Balkanu?

K: V Sloveniji sem, kot že rečeno, v devetdesetih letih zelo dejavno deloval medzaložniško v postopku za normalizacijo pravil. Za to, da se je vzpostavil pravilnik o potrjevanju učbenikov, tako da je postal odprt za konkurenco. V Sloveniji

pred tem sploh ni šlo za to, kaj je dobro in kaj slabo, ampak za to, kdo je koga poznal. To je modus operandi še dandanašnji skoraj povsod na Balkanu, v Sloveniji pa tega ni več že leta. Skratka, velika zgodba v vseh teh mojih tranzicijskih državah je to, kako se je založništvo razvijalo iz monopolnega položaja in kako so se učbeniki potrjevali. V Sloveniji je bila monopolist Mladinska knjiga, nov založnik sem bil pač jaz, Rokus kot šolska založba. Na Hrvaškem je bila Školska knjiga, kjer je bil HDZ-jevec glavni, Tuđmanov prijatelj. Potem pa je prišel eden, kot sem jaz, in je bila zgodba spet drugačna. Bosna je spet drugačna, kjer je Zavod za učbenike državen in kjer imam zdaj probleme. V Bolgariji so se pa to zmislili delati otroci funkcionarjev in je ena kupila državnega založnika in je zdaj glavna založnica, pametna punca, zdaj gospa, ki jo dobro poznam. Otroci drugih funkcionarjev pa so si založbe naredili in je seveda lepo, saj denar ves čas priteka iz državnega budžeta. Vsaka ta zgodba je prosto po Dostojevskem tužna na svoj način. Meritokracija pri učbenikih, to je eno veliko vprašanje. Da imaš na Balkanu neodvisno komisijo za strokovno oceno nekega gradiva, lepo vas prosim! To je komedija. Imeli smo takšne zgodbe, da si predstavljati ne morete. V kakšnih državah je precej velika korupcija in

temu mi kot nemška založba ne moremo niti približno parirati in v taki državi lahko kar odrežemo.

M: Ker prevajam tudi iz bolgarščine in imam v Bolgariji kar nekaj prijateljev, me malce bolj zanima, kako poslušate tam.

K: Bolgarija je bila prva država, kamor smo prišli. Ne jaz, ampak še gospod Michael Klett, s katerim sva v zelo dobrih odnosih. On je bil zadnjih 40 let gonilna sila Kletta kot družine in vsega drugega. Zdaj je star 83 let in je dobrih 10 let upokojen, a kot predsednik nadzornega sveta še aktiven, prav

Vsaka ta zgodba je prosto po Dostojevskem tužna na svoj način. Meritokracija pri učbenikih, to je eno veliko vprašanje.

**NEW YORK JE NEVERJETNO MESTO,
POLNO RAZNOLIKE KULTURE.
V NJEM SEM BIL ENE 30-KRAT,
RES GA OBOZUJEM.
NEW YORK JE MOJ MIDDLE NAME.**

včeraj sem ga videl na Zoomu. Skratka, on je prišel, ko se je evropski vzhod začel odpirati, v Bolgarijo kot prvo državo predvsem s slovarji Pons. Bili so tudi malo naivni, podpirali so lokalne mlade poslovneže, ki so potem malo izginili ... Je pa posel vseeno normalno rasel in tako kot na Hrvaškem je bila firma do pred nekaj leti dokaj majhna, nato pa smo kupili drugega največjega založnika in zdaj želimo v Bolgariji postati prvi založnik. Je pa v Bolgariji, sploh v primerjavi s Slovenijo, najbolj zanimivo to, da daje sedemkrat več za učbenike kot Slovenija. In sicer zato, ker je tam sistem tak, da se vsi učbeniki zamenjajo vsake tri leta. Kar je tudi normalno. Vsi bolgarski učbeniški skladi jih torej po treh letih zamenjajo. Torej trije otroci uporabljajo en učbenik, ne pa precej dlje, kot se še zmeraj lahko zgodi v Sloveniji. No, situacija v Sloveniji je zadnjih nekaj let boljša, kot je bila pred sedmimi, osmimi leti, ko so bili učbeniki stari po pet, šest, sedem let. V obdobju dr. Maje Makovec je prišlo do ključne točke, ko je strokovni svet rekel, da je pa zdaj dosti, da zdaj jih je pa treba zamenjati. Potem se jih je zamenjalo, ampak sistema v Sloveniji še vedno ni. Odločanje glede tega je prepuščeno ravnateljem, za kar sicer imajo neka sredstva, toda nominalno sedemkrat manjša kot v Bolgariji, s tem da je bil slovenski BDP na prebivalca leta 2019 2,6-krat večji.

M: Omenila sva že digitalizacijo. Očitno je za vas zelo pomembna.

K: Digitalizacija prinaša povsem nove dimenzije in vanjo vlagamo ogromna sredstva. Razvojni center za digitalno platformo imamo v Zagrebu, kjer dela 16 programerjev, kar pa je šele začetek. Poudariti moram, da smo imeli zadnja tri, štiri leta zelo uspešen razvoj digitalizacije v Srbiji, kjer je bila to prioriteta številka dve vlade Ane Brnabić. Tam smo mi v digitalizacijo vložili velikanska sredstva, država pa je v treh letih opremila 30.000 učilnic z vsem hardverom. In so naredili ogromen napredek. Na Hrvaškem pa je šlo na tem področju nazaj. Zakaj? Bivša ministrica je to sicer zelo poudarjala, ampak je šla Plenkoviću na živce in jo je zdaj zamenjal, tako da zdaj minister tega več ne forsira tako zelo in je zadeva seveda povsem drugačna.

M: Kako pa je v Sloveniji?

K: Tudi v Sloveniji veliko vlagamo. Mi točno ne vemo, kaj delajo naši tekmeči, nekateri pač vlagajo v to več in drugi manj, na koncu pa bo spet svoje pokazal rezultat. Tako kot smo mi včasih vlagali v nove in nove učbenike, v nove serije, predvsem v blended learning oziroma kombinirano učenje. Morda poznate *Lilibi* za prvo triado, res je bil revolucija. Seveda ne smemo pozabiti na digitalno gradivo *Biologija 8 iRokus+*, katerega kakovost je prepoznala tudi mednarodna žirija in mu na frankfurtskem knjižnem sejmu leta 2014 podelila ugledno

zlato nagrado BELMA (best european learning materials award). Gradivo je nastalo v sodelovanju z National Geographicom, ki je ponesel sloves založbe tudi v svet. Menim, da je tudi zgled za druge založnike, da se bodo odločili to delati bolj hrabro. Je pa vprašanje tajminga in tukaj lahko rečem samo to, da je pri tem morda nekdo malo zamudil. Za nekatere druge to pač ni osnovna dejavnost in imajo to za hobi. Mi nismo tega nikoli jemali za hobi.

M: Kakšne pa so zdaj vaše izkušnje z Zavodom za šolstvo Republike Slovenije?

K: Zdaj so odlične. Dialog je konstruktiven, direktor je zelo dober, vizionarski. Samo veste, kako je, to je sestavni del cele birokracije. Na primer, zdaj se pri digitalizaciji vsi trudimo, se mi zdi, da bi kaj premaknili, a je treba za to imeti ljudi, ki so kdaj kaj menedžersko že počeli. In direktor Zavoda za šolstvo Republike Slovenije sigurno sodi med take operativece, kje drugje pa morda kdo ni takšen in potem zadeva precej stoji. Tako da Slovenija v digitalizaciji zelo stoji. Tisti, ki se bodo na politični ravni zavzemali za digitalizacijo, sploh zdaj, bodo po moje dobili veliko pik pri volivcih. Drugo vprašanje pa je, ali bodo to res znali tudi izvesti. Ker večkrat slišimo v različnih državah, da bodo uvedli tablice, pri tem pa se nihče ne vpraša, kaj bo na njih. Saj najprej je treba zagotoviti to, kar bo na tablicah, in potem tablice niso problem. Pa tudi že tablice so past tense. Kajti v naši industriji zdaj čakamo na to, kar je znano kot BYOD.

M: Lahko to podrobneje pojasnite?

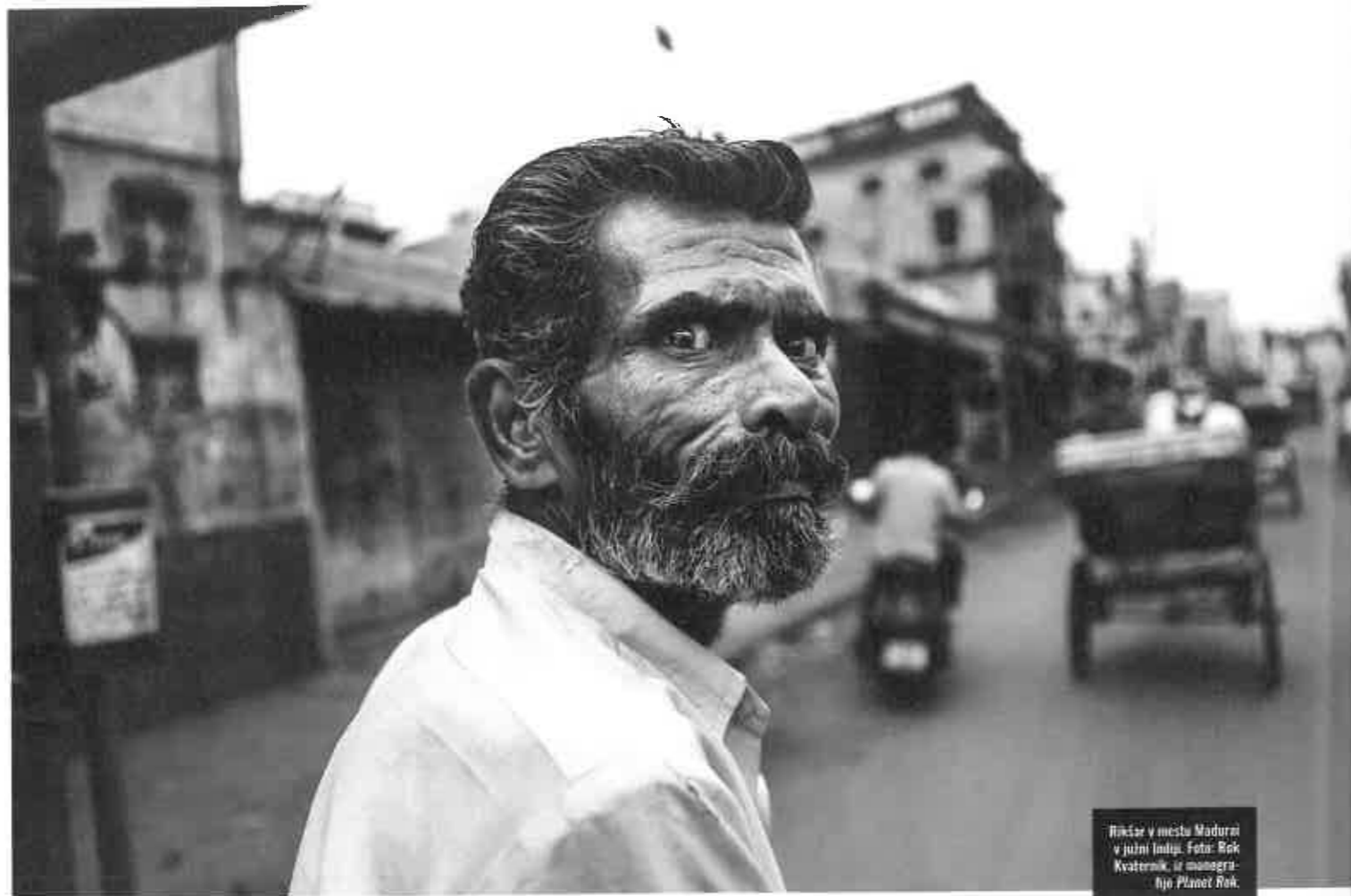
K: Saj veste, v Ameriki so restavracije, v kateri nimajo alkohola, zgoraj pa imajo na veliko napis BYO – *Bring Your Own*. Se pravi, da prineseš svoje vino ali kaj drugega in to piješ, ker nimajo licence za alkohol. No, zdaj smo v založništvu pred tem, da se uvede BYOD – *Bring Your Own Device*, prinesi svojo napravo. Dejansko je to že skoraj tukaj. V kakšnih državah ima že 80 odstotkov otrok pametne telefone, tako da je hardver dejansko že irelevanten. V večini primerov so financer učbenikov občine in poslej se bodo morale ukvarjati predvsem s tem, da bodo naprave imeli tudi revni. Kar se vrste naprav tiče, so standardi podobni, zdaj je glavni HTML 5, tako da je zdaj pomembna samo implementacija tega, kar delamo. Država ima torej vlogo pri tem, kakšna je vsebina, kako je implementirana, kakšna je platforma, ne pa pri nabavi na primer tablic. Tega ni več, zdaj je BYOD. In za to moraš imeti vsebino, vizionarstvo in implementacijo. V kakšnih državah je to pomanjkljivo. In lahko rečem, da to za Slovenijo zelo drži. Idejo kdo še da, nato pa sledi veliko populizma in medsebojnih nasprotovanj, tako da se ideje ne izvede. Samo upam lahko, da se bo našel kakšen gajsten ali podjeten, če rečem lepo slovensko, da se jo bo izvedlo.

Pogled na Manhattan iz helikopterja. New York, ZDA. Foto: Rok Kvaternik iz monografije Planet Rok.

Na vlaku Belmond Grand Hibernian je vse pripravljeno za kosilo. Na poti iz Dublina v Belfast. Irsko. Foto: Rok Kvaternik iz monografije Planet Rok.

Pisarnice v mestu Madurai v južni Indiji. Foto: Rok Kvaternik, iz monografije Planet Rok.

M: Pristop k digitalizaciji je po založbah in državah gotovo zelo različen.

K: Da, v Sloveniji različne založbe delamo različno v smeri digitalizacije. Predvsem je pa tudi razumevanje tega po različnih državah, kakor vidim sam, zelo različno. Naj dam za primer Hrvaško, kjer sploh starejši založniki, gospodje v sedemdesetih, ki težko razumejo digitalni razvoj, vse digitalno delajo samo zato, da bi zaščitili prodajo svojih tiskanih izvodov. To ni naša misija. Naša misija je dejansko digitalni uporabnik. To pomeni, da smo razvili razne podpore temu, da učitelj lahko dela z digitalno vsebino, uporablja pa tako eno kot drugo. Gre za koncept mešanega učenja,

katerega uporaba je odvisna od učitelja, mi pa mu damo vzorec. Kaj in kako uporablja, to je odvisno od njega. Na novi platformi pa zdaj prihaja nova generacija, ki bo omogočala prav to, o čemer sem prej govoril – izvedbo na vseh platformah vseh naprav. To pomeni, da bo dejansko delovalo kjerkoli, v vseh digitalnih okoljih. Glavno je, da pride vsebina do vsake naprave in da to vsebino učitelj uporablja ne samo za hec. Če pogledamo skozi časovno prizmo od devetdesetih let, ko se je v Sloveniji še pod ministrom Gabrom začelo računalniško opisovanje, je bila glavna strojna oprema. Od takrat nihče ni dal poudarka vsebinam. In Slovenija je eden od eklatantnih primerov, kako so leta 2006, 2007 in 2008 – to imamo na predavanjih za tujino kot primer slabe prakse – ogromno ko-

SEPTEMBRA 2022 BO PO ŠTIRIH LETIH DRAGEGA RAZVOJA PRIŠEL VEN PROJEKT ZA OTROKE PRVE TRIADE. TO BO ZANJE PRAVA REVOLUCIJA.

ličino evropskega denarja porabili za t. i. OER – *Open Educational Resources* oziroma vire za prosto izobraževanje. Za to je šlo 23 milijonov evrov, uporabe ni bilo nobene in čez štiri, pet let je izginilo. To je nazoren primer, kako naj se nekaj ne dela. Proti njim se ravnokar borimo vsi založniki v Evropi. Se pravi, ključna je resna uporaba od septembra do junija v obliki, ki uporabniku odgovarja, kar se tiče didaktike in metodike.

M: Kje pa je pri tem monetizacija za samega založnika?

K: Ja, licenca, tako kot za Microsoft. Mi imamo v določenih državah že precej velik del prihodkov od licence, ki se obnavlja. In ravno to je najbolj absurdno, da so zagovorniki drugega sistema – tudi v Sloveniji jih je nekaj vodilnih strokovnjakov, celo v svetovnem merilu – a priori proti. Bolje je dati 15 milijonov samo za to, da bo odprta koda, Creative Commons recimo, a ko jih vprašaš, koliko to stane, kar malo zamižijo in rečejo, da nima veze, saj plača Bruselj, pa je to lahko krat 20, in pravijo, da potem bo pa vsem dostopno. Ne znajo pa teh vseh povabiti, da bi to dejansko uporabljati. In dobijo 10-odstotno uporabo, kakor se je zgodilo v Sloveniji leta 2008. In potem rečem tem gospodom, da če je uporaba 10-odstotna,

vi pa ste imeli namen ponuditi vsem, to pomeni, da ste 10-krat preplačali. Ker mi smo dokazali, da je tako znesek nekaj na uporabnika znašal sto evrov. Toda tega, kot kaže, ne razumejo ti veliki zagovorniki Creative Commonsa in avtorskih pravic, kjer mora biti vse odprto, nič ni več copy righta, vse je naše ...

To je brez veze. Pri tem gre za ogromne številke. Če pa gledate države, ki so to dobro naredile, je pa seveda jasno, da tisti, ki smo do zdaj delali v najbolj dinosavrski tiskani obliki, zdaj na to seveda gledamo drugače. Delamo, investiramo! Bistveno dražje je pripraviti interaktivni material, na primer za fotosintezo v denimo šestih učnih urah, kot samo natisniti 20 strani s tekstom in fotografijami. Predstavljajte si: videi, simulacije, interaktivnost, otroci sodelujejo, merjenje s povratno informacijo, se pravi z uporabo LMS (*Learning Management System*, sistem za merjenje učenja), kdo kaj razume in ne razume, individualizacija. Za majhne otroke še gamification oziroma igrifikacija, avatarji ... Gre za povsem drug svet. Nam založnikom se je stvar postavila totalno drugače, kot je bila nekoč. Pri tem je seveda zelo pomembno tudi izobraževanje učiteljev, pedagogov. To je številka ena. Pa še nečesa se je pomembno zavedati. Predstavljajte si 15-letnika v Sloveniji, ki ima od jutra do večera v rokah telefon, potem pa – pazite, to je današnji podatek – 90 odstotkov teh otrok v Sloveniji dobi iz učbeniškega sklada štiri leta star učbenik in v njega ne sme pisati! To je uradno način učenja v Sloveniji, ki ga država omogoča. Učbeniški sklad s štiri leta starim učbenikom! Zdaj pa si predstavljajte toliko starega otroka enkrat v prihodnosti, ko se bodo gradi-

Pisarniške delavnice med odmorem temeljito pometajo trg pred spomenikom Mousudae v East velikih vodotokov Kim Il Sunga in Kim Dzong Il. Pjongjane, Severna Koreja. Foto: Rok Kvaternik, iz monografije Planet Rok.

Fantinci iz klanstva Arburuv. Dolina reke Omo, Etiopija. Foto: Rok Kvaternik, iz monografije Planet Rok.

va tako zelo razvila, da mu bodo učno snov, recimo slovenske osamosvojitve, v celoti prikazala virtualno. Na svojem nivoju bo lahko tudi igral neko igro, ki mu bo predstavila vsa ta dejstva. Da o prvem triletju sploh ne govorimo. Prav zanj že dve leti razvijamo projekt, v katerega so vložena ogromna sredstva in ki bo po štirih letih prišel ven septembra 2022. To bo za otroke, ki bodo šli v prvi razred, revolucija. Na voljo bo tako v digitalni kot seveda tudi tiskani obliki.

M: Dejali ste, da Slovenija v digitalizaciji zelo stoji, a ministrica za izobraževanje, znanost in šport dr. Simona Kustec je 5. januarja v oddaji Studio City zatrdila, da »smo ena od vodilnih držav v Evropi, ki je zmožna ponuditi izobraževanje na daljavo v tem trenutku«. Dejala je tudi, da so vsi, tako učitelji kot učenci, za izobraževanje na daljavo usposobljeni z ustrezno komunikacijsko tehnologijo in znanjem.

K: Lahko me citirate, da sem raje modro tiho.

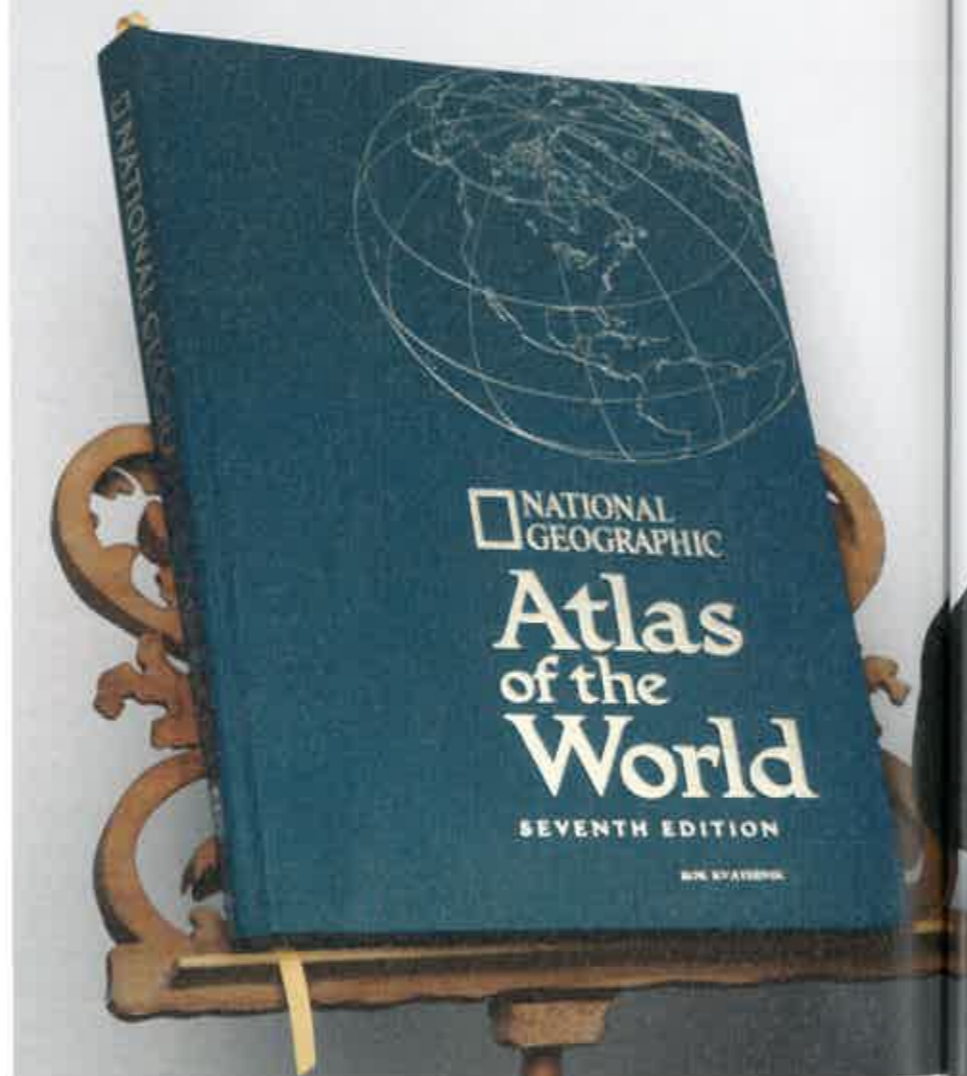
M: Zasledil sem, da nemški Klett ne deluje le v založništvu.

K: Drži, 50 odstotkov udejstvovanja je zunaj založništva. Imamo zasebne fakultete, šole od Brazilije do Avstralije, nekaj sto vrtcev v Nemčiji. Zdaj smo ravno kupili največjo švicarsko zasebno pobudo in imamo 20.000 otrok v Švici. To vse je Klett, družina Klett. Moj prijatelj Philipp Hausmann, ki je že več kot deset let prvi človek Kletta, torej CEO, in s katerim vse delava skupaj, zdajle greva v Litvo, je nečak Michaela Kletta. Michael je to začel v osemdesetih letih, Philipp pa je sploh v zadnjih štirih letih enormno povečal dejavnost ravno na tem področju – in to je boljši del razvoja. Tako da smo zdaj pri milijardi letnega prometa. Kot majhen slovenski založnik, kot podjetnik sem se ogromno naučil od njih, oni pa so imeli neverjetno pozitiven odnos do tega, kar in kako delam jaz. Kot tujci imajo težave z razumevanjem Balkana in balkanskih navad.

M: Zato pa potrebujejo vas.

K: Potrebujejo. Včasih zdaj na to že malo pozabijo, ko gredo v Srbijo, kjer je lušno in the best. Absolutno nas potrebujejo. A to, kar sem pa jaz naučil od njih ... Če bi takrat, ko sem bil mlad, vedel to, kar sem vedel zadnjih pet let! Veste, to so strategije, to so projekcije, predvidevanja. Spomnim se, da smo imeli pri Rokusu še pred Klettom eno leto 67-odstotno rast prometa, ampak bil je tak kaos! V računovodstvu je bilo v enem kotu 300 fasciklov, računovodkinja je dala odpoved ... Joj, ne morete si predstavljati! A veste, kako je zdaj? Zdaj delamo štiri projekcije na leto – projekcije celih budžetov, bilanc, razvoja. Ravno zdajle smo zavrgli staro generalno projekcijo, ki je bila samo do leta 2027, in delamo novo do leta 2030. To so zgodbe! V katere stvari iti, kam, kako, s kom ... Recimo, moje zdajšnje področje v teh osmih državah plus še Romunija, ki je nova, gre zelo v smer ven iz tradicionalnega založništva. Vse drugo kot prodati en tiskani izvod pa čao. Mi zdaj na to gledamo čisto drugače. Gre za gigantski razvoj. To bo zdaj morda slišati malo naduto in ambiciozno, a lahko rečem, da je pri nas na področju izobraževanja še dosti več neodkritega, kot je v medicini. Na primer, algoritmi bodo pri

V Sloveniji imamo zelo specifičen pogled na marsikaj. Tudi če primerjam z državami, v katerih delujem.

digitalnem učenju s povratno informacijo v zelo kratkem času omogočali, da se bo takoj ugotovilo otroke z disleksijo, torej brez uporabe klasičnih metod. Predstavljajte si, kakšen plus bo to zanje. Pa za tiste, ki so bolj matematični ipd. Tukaj je še ogromen prostor za razvoj.

M: Ali obstaja kakšna možnost, da bi Klettovi vrtci, šole in fakultete kdaj prišli tudi v Slovenijo?

K: To je zelo dobro vprašanje. Mi seveda vseskozi po malem raziskujemo, a moram reči, da se kar malo bojimo. Veste, v Sloveniji imamo zelo specifičen pogled na marsikaj. Tudi če primerjam z državami, v katerih delujem. V Beogradu je ogromno zasebnih osnovnih in srednjih šol, prav tako tudi v Bolgariji in na Hrvaškem. No, v Sloveniji jih visoko šolstvo nekaj ima, toda na ravni osnovne in srednje šole je zelo malo. Menim, da si bo pri nas družina prej ku-

pila zelo dober avtomobil kot otroku plačala izobrazbo. Glede na splošno percepcijo, da je v Sloveniji šolstvo dobro, čeprav so velike razlike med učitelji in šolami, smo za zdaj prepričani, da plačljiva zadeva ne bi bila uspešna, če bi jo pripeljali sem. V Zürichu imamo šolo, kjer je šolnina za prvi, drugi in tretji razred 20.000 švicarskih frankov. To je sicer ogromno in bi bilo lahko pri nas najbrž pol manj, a še vedno ne verjamemo, da bi to bilo možno. Digitalne iniciative pa seveda bodo šle naprej. Lahko tudi izdam, da razmišljam o tudi o vrtcih. Zdaj prvega odpiramo v Beogradu z res vsem nemškimi didaktičnim pristopom in ponudbo vsebin, tako da je vrtec tudi športen in zdrav. Naši kolegi v Nemčiji imajo glede tega velikanske dolgoletne izkušnje in seveda ogromno znanja, tako da gradimo na tem. To bo v naši strategiji do leta 2030, do česar koli drugega v Sloveniji pa smo zelo rezervirani.

M: Za konec še dve intimni vprašanji. Katero vino si boste, gospod Kvaternik, letos odprli za svoj 50. rojstni dan?

K: Vprašanje s kom (smeh). Zastavil sem si neke cilje, predvsem športne, ampak še nisem tam, tako da bom to steklenico prihranil za malo kasneje. Je namreč taka, ki jo bolj sam spiješ – Château Margaux letnik 1985. Lahko odleži še nekaj let, ne bo ji hudega. S prijatelji je pa tako. Imam jih veliko, ki so vinoljubci in vino dejansko cenijo. Zanje imam spravljene krasne magnume. Med njimi je en krasen chardonnay Marjana Simčiča. Mislim, da je letnik 1998. Chardonnay v magnumu, ne morete verjeti! Da, tega bo treba kmalu odpreti! Pa pred tremi leti sem bil v Moldaviji in imamo eno fantastično vino Negru de Purcari, ki je resnično odlično. To bomo verjetno pili s prijatelji. In seveda Claijev Brombonero, ki je krasna mešanica terana in refoška. Izjemno! Spet je odvisno od tega,

s katerimi prijatelji in kdaj. Zame je pri vinu vedno pomembno, s kom ga piješ in v kakšnih okoliščinah. To je seveda zelo povezano tudi s količinami (smeh).

M: Katera havanka?

K: Zdaj boste pa res vse izvedeli. Na Kubi sem bil do zdaj dvakrat in sem obiskal tudi Partagasovo tovarno. Če jih vprašate na Kubi in pri tem rečete Cohiba, se vam smejejo. To je za turiste pa Castra. No, saj so dobre, ni kaj, ampak Kubanci kadijo cigare znamke Partagas oziroma vse druge možne variante. Meni pa zadnje čase zelo odgovarjajo cigare znamke Punch. To je krasna, srednje težka havanka, kot se šika. Sem pa zadnje čase tudi pri tem naredil racionalizacijo. Če nisi v dobri psihofizični kondiciji, je to stran metanje časa, užitka in denarja. Tako da zdaj skoraj nikoli več ne kadim cigar pozno zvečer. Za rojstni dan pa si bom ob vinu kakšno seveda z užitkom privoščil. **M**